

Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2023: dependență în creștere de alocațiile de la bugetul de stat și cheltuieli neraportate

Asociația Promo-LEX a prezentat astăzi raportul privind „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2023”. Documentul conține rezultatele monitorizării civice a finanțelor partidelor politice prin

prisma activităților desfășurate în anul 2023. Evenimentul a întrunit reprezentanți ai instituțiilor statului: Parlament, CEC, Serviciul Fiscal de Stat, Centrul Național Anticorupție, Curtea Constituțională, Curtea de Conturi, reprezentanți ai partidelor politice, ai organizațiilor societății civile, dar și ai partenerilor de dezvoltare.

Potrivit raportului prezentat, anul 2023 a fost marcat de intrarea în vigoare a noilor prevederi legale relevante finanțării partidelor politice. Cele mai importante modificări au vizat interzicerea organizării de către partidele politice a actelor de caritate (filantropice) sau de sponsorizare; micșorarea plafonului donațiilor ce pot fi efectuate în numerar până la un salariu mediu pe economie; excluderea limitei de 3 salarii medii pe economie în cazul donațiilor efectuate de cetățenii cu venituri obținute în străinătate, etc.

În premieră pentru Republica Moldova un partid politic a fost scos în afara legii, după ce Curtea Constituțională a declarat Partidul Politic Șor drept neconstituțional, ceea ce a dus la radierea acestuia din registrul de stat al partidelor politice.

În procesul de monitorizare am constatat că, în premieră pentru Republica Moldova, au fost activizate resursele și eforturile organelor de investigație, pentru verificarea finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale. Astfel, au fost inițiate mai multe cauze penale pentru falsificarea rapoartelor financiare ale partidelor politice, precum și pentru acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic din partea unui grup criminal organizat.

Raportarea veniturilor partidelor politice

Promo-LEX a constatat că SSI „Control financiar”, care este principalul instrument utilizat pentru raportarea financiară, a funcționat cu deficiențe. Acest fapt a avut un impact

negativ asupra prezentării rapoartelor financiare, în termen și în formatul stabilit, atât pentru primul semestru, cât și în cazul raportării anuale

Pentru 2023, 75% din formațiunile politice au prezentat rapoartele financiare anuale. Respectiv, pentru primul semestru au fost prezentate rapoarte în proporție de 92 la sută și 87% pentru semestru II. Termenele limită de raportare sunt: 15 iulie pentru primul semestru, 15 ianuarie pentru al doilea semestru și 31 martie pentru rapoartele anuale.

În perioada de referință, din 61 partide politice înregistrate, doar 34 dintre acestea au declarat venituri, valoarea totală fiind de 54,9 mil. de lei. Alte 22 formațiuni au raportat "zero" lei venituri. Cele mai multe venituri au fost raportate de PAS (41%), PSRM (18%), PSDE (9%), PCRM (7%), PN și PPPDA (a câte 6%).

Și de această dată am constatat o creștere a dependenței partidelor politice de sursele publice de finanțare – în proporție de 84%, cu 2 la sută în plus față de 2022. Venituri din alocațiile de la bugetul de stat au fost raportate de 23 de partide politice, valoarea totală a acestora fiind de 45,7 mil. de lei. Cele mai multe au revenit PAS (41%), PSRM (22%), PSDE (11%), PN și PPPDA (a câte 7%). În cazul a 10 partide, aceasta a fost unica sursă de venit. Pentru comparație, la nivelul Uniunii Europene, coraportul veniturilor partidelor din bugetul public și din surse private este de 65% la 35% (în democrațiile mai noi din Europa de Est) și de 55% la 45% (în democrațiile consolidate).

„Republica Moldova a depășit cu mult media există la nivelul Uniunii Europene. Tendința respectivă este una îngrijorătoare în contextul în care majoritatea formațiunilor politice par să nu depună efort în atragerea susținerii financiare din partea cetățenilor. Vedem necesară creșterea eforturilor partidelor politice pentru implicarea și responsabilizarea politică a cetățenilor, ceea ce va contribui inclusiv la diversificarea

surselor de finanțare a activităților partidului. În acest sens, ar putea fi examinată posibilitatea revizuirii condițiilor de acordare a alocațiilor de la bugetul de stat în funcție de volumul veniturilor acumulate de partide din sursele private”, a menționat Mariana Focșa, analistă a finanțelor, Asociația Promo-LEX.

Din donații financiare au raportat venituri 18 partide, valoarea totală fiind de 4,8 mil. de lei. În funcție de sursele de venit declarate, 90% din donații ar fi fost efectuate din salarii, 5% – din pensii, 3% – de la persoane șomere, iar 1% – din burse și ajutoare sociale. În context, doar 19% din totalul donațiilor efectuate de persoanele fizice au depășit valoarea de 3 salarii medii lunare pe economie, urmând a fi verificate de către CEC.

Estimările Promo-LEX privind cheltuielile neraportate ale partidelor politice

Promo-LEX a identificat mai multe categorii de cheltuieli în baza cărora estimările Asociației diferă, în unele cazuri semnificativ, de informația din rapoartele prezentate la CEC. Amintim că, în procesul de monitorizare civică, Promo-LEX estimează cheltuielile partidelor pentru activitățile de promovare politică și le compară cu cele declarate la CEC.

În anul 2023 au fost observate peste 2.500 de activități de promovare politică organizate de 24 de partide, precum și 38 activități politice desfășurate de ex-PPȘ/Echipa Ilan Șor. Acestea vizau distribuirea de materiale de informare politică, activități statutare ale partidelor și deplasări în țară. Cele mai multe au fost raportate pentru PAS, PSRM, ex-PPȘ/Echipa Ilan Șor și PR și CUB.

Astfel, Promo-LEX a estimat cheltuieli neraportate de cel puțin 20,3 mil. de lei de către 24 de partide și formațiunea fără statut juridic ex-PPȘ/Echipa Ilan Șor. Dintre acestea, aproape 17 mil. de lei (82%) au fost estimate pentru ex-PPȘ și

sateliții acestuia – ȘANSĂ și PR. Cele mai multe cheltuieli estimate au fost pentru organizarea evenimentelor de promovare politică (46%), pentru presă și materiale promoționale (20%) și pentru locațiunea/întreținerea sediilor (18%).

În cadrul evenimentului, Promo-LEX a formulat mai multe recomandări în adresa instituțiilor statului, dar și a partidelor politice.

„O recomandare specifica pentru Parlament se referă la evaluarea ex-post juridică și de impact a cadrului legal nou relevant finanțării partidelor politice și a campaniilor electorale. Venim cu recomandarea de a fi reglementată finanțarea politică și electorală de către părți terțe. Comisiei Electorale Centrale recomandăm publicarea sistematică a informației privind inițierea proceselor contravenționale în exercitarea atribuției de supraveghere și control al finanțelor partidelor politice pentru sporirea transparenței, dar și extinderea criteriilor care vor sta la baza verificărilor donațiilor în susținerea partidelor politice, nu doar a donațiilor ce depășesc trei salarii medii pe economie”, a precizat Mihaela Duca-Angelici, șefa echipei de analiză și cercetare, Asociația Promo-LEX.

Raportul privind „Finanțarea partidelor politice în Republica Moldova. Retrospectiva anului 2023” poate fi accesat [aici](#).

În perioada 26 iulie 2016 – 31 martie 2025, Asociația Promo-LEX implementează programul „Democrație, Transparență și Responsabilitate”, finanțat de Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID). În cadrul acestui proiect, Asociația și-a propus monitorizarea finanțării partidelor politice, în speță, prin prisma observării și estimării costurilor activităților desfășurate de acestea, precum și a raportării finanțelor partidelor către organul mandatat – CEC.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga
Comunicatoare
Asociația Promo-LEX
Tel: +373 68 800 827